

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพจนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖๑/๒๕๔๘

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลสุ่มแก้วพรหม ที่ ๑ นางวรรณภา แก้วพรหม ที่ ๒ และนายสมภาร แก้วพรหม ที่ ๓) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๗๓๗/๒๕๔๔ หมายเลขแดงที่ ๖๖๔๔/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

กรณีสืบเนื่องจากธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลสุ่มแก้วพรหม จำกัดที่ ๑ นางวรรณภา แก้วพรหม จำกัดที่ ๒ และนายสมภาร แก้วพรหม จำกัดที่ ๓ ร่วมกันชำระหนี้ตามสัญญาเช่า ค้ำประกัน และจำนอง แก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๕,๔๒๖,๕๘๐.๘๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๔ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจำเลยทั้งสามจะร่วมกันหรือแทนกันชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนเสร็จสิ้นครบถ้วน หากจำเลยทั้งสาม ไม่ชำระหนี้ ให้บังคับจำนองยึดที่ดินตามโฉนดเลขที่ ๔๕๒๒๗, ๔๕๒๒๘, ๔๕๒๒๙, ๔๕๒๓๐ ตำบลคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และโฉนดที่ดินเลขที่ ๒๗๔๘๖ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี และโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๘๗๐ ตำบลตาลสุ่ม อำเภอตาลสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี รวม ๖ แปลง พร้อมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ หากได้เงินสุทธิไม่พอชำระหนี้ ให้ยึดทรัพย์สินอื่น ๆ ของจำเลยทั้งสาม ออกขายทอดตลาดนำเงิน มาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบถ้วน

จำเลยทั้งสามให้การและแก้ไขคำให้การว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เนื่องจากโจทก์ได้โอนหนี้ไป ให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด แล้ว และหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ตามพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย มาตรา ๓๐ โจทก์คิดคำนวณดอกเบี้ยฝืนต่อพระราชบัญญัติ ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เรื่องกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด โดยโจทก์คิดคำนวณดอกเบี้ยกับจำเลยทั้งสามไม่เป็นไปตามประกาศอัตราดอกเบี้ยของโจทก์หลายครั้ง โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยกับจำเลยในอัตราร้อยละ ๑๔ ต่อปี โจทก์ไม่ได้บอกกล่าวบังคับจำนอง

ไปยังจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทนายความไม่มีอำนาจบอกกล่าวบังคับจำนอง การบอกกล่าวไม่ชอบ จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ไม่เคยมอบอำนาจให้บุคคลใดไปจดทะเบียนจำนอง สัญญาจำนองและสัญญาค้ำประกัน ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากคู่สมรสไม่ได้ให้ความยินยอม สัญญาจำนองและสัญญาค้ำประกันเป็นโมฆะ

ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดอุบลราชธานี บริษัทบริหารสินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด ยื่นคำร้องขอสวมสิทธิเข้าเป็นโจทก์แทนโจทก์เดิม ศาลอนุญาต

ต่อมาศาลจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีคำสั่งระหว่างการพิจารณาให้คดีสืบพยานจำเลย ตามรายงาน กระบวนพิจารณา ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ โดยสรุปว่า ศาลได้กำหนดนัดสืบพยานจำเลยล่วงหน้า เป็นเวลานานประกอบกับจำเลยทั้งสามได้ยื่นคำขอเลื่อนคดีมา ๑ ครั้งแล้ว และแถลงต่อศาลว่าจะไม่ขอ เลื่อนคดีอีก มาในครั้งนี้ได้ขอเลื่อนคดีโดยไม่ปรากฏเหตุผลว่ามีความจำเป็นเกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างไร และพฤติการณ์การต่อสู้คดีของจำเลยทั้งสามเป็นการประวิงคดี จึงไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและถือว่าจำเลย ทั้งสามไม่ตั้งใจสืบพยานจำเลย คดีเสร็จการพิจารณา และต่อมาวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๕ ศาลจังหวัด อุบลราชธานีได้พิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระเงินจำนวน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย ในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นไปจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยให้นำเงินที่จำเลยชำระในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๓,๘๓๐.๘๕ บาท วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๐ จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ไปหักชำระเป็นดอกเบี้ยก่อน แล้วหักชำระเป็นเงินต้น หากจำเลยทั้งสาม ไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดที่ดินตามโฉนดเลขที่ ๔๕๒๒๓, ๔๕๒๒๔, ๔๕๒๒๕, ๔๕๒๒๖ ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๗๔๘๖ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ที่ดินโฉนดเลขที่ ๔๘๗๐ ตำบลตาลชุม อำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินดังกล่าวออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ หากได้เงินสดไม่พอชำระหนี้ให้บังคับเอาทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงิน มาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน กับให้จำเลยทั้งสามร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์โดยกำหนด ค่าทนายความ ๑๐,๐๐๐ บาท

จำเลยทั้งสามอุทธรณ์คำสั่งของศาลจังหวัดอุบลราชธานีที่ไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีต่อศาลอุทธรณ์ ภาค ๓ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เห็นว่า การอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสามที่ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีคำพิพากษา ยกคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยทั้งสามต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มา

วางศาลอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เมื่อจำเลยทั้งสามไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นการอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ แม้ศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสาม ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ก็ไม่รับวินิจฉัยให้ พิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสาม

จำเลยทั้งสามฎีกา กับมีคำร้องลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๖ ขอให้ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสามเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่าการที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มีคำพิพากษายกอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาโดยอ้างว่า จำเลยทั้งสามไม่ได้วางเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่คู่ความฝ่ายอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ จำเลยทั้งสามเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่บัญญัติว่า “...ฯลฯ...และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ...ฯลฯ...” นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และมาตรา ๓๐ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” บุคคลที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินวางและยอมจะไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะได้รับความคุ้มครองจากศาลยุติธรรมในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาและจะขอทุเลาการบังคับหรือขอคำเนิ่นคืดอย่างคนอนาถาในจำนวนเงินดังกล่าวไม่ได้ บทบัญญัติของมาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่บุคคลเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ ขอให้ศาลรื้อการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสามเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ว่าจำเลยทั้งสามยื่นคำร้องว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่กำหนดให้มีการวางเงินพร้อมกับยื่นอุทธรณ์คำสั่งซึ่งบุคคลที่มีฐานะยากจนยอมไม่มีเงินมาวาง ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดต่อความเป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้รื้อการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยทั้งสามดังกล่าวตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๕๕ ถ้าคู่ความคนใดอ้างว่าเป็นคนยากจนไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา เมื่อศาลได้ไต่สวนเป็นที่เชื่อได้ว่า คู่ความนั้นเป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียม ก็ให้ศาลอนุญาตให้คู่ความนั้นฟ้อง หรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ แต่การขอเช่นว่านี้ ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจศาลด้วยว่าคดีของตนมีมูลที่จะฟ้องร้อง หรือในกรณีอุทธรณ์ หรือฎีกา ศาลเห็นว่ามิใช่เหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี

เมื่อคู่ความคนใดได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ยื่นคำขอว่าความอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี ต่อมาให้ถือว่าคู่ความนั้นยังเป็นคนยากจนอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น”

“มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดมีความจำนงจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้นั้น พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่า ตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นคนยากจนลงภายหลังจะยื่นคำขอในเวลาใด ๆ ก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดถ้อยคำสาบานของผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้อย่างคนอนาถาแล้วให้ศาลจัดส่งสำเนาถ้อยคำเช่นนั้นไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง พร้อมด้วยสำเนาคำขอฟ้องหรือต่อสู้อย่างคนอนาถา และถ้าโจทก์เป็นผู้ยื่นคำขอเช่นนั้นให้ส่งสำเนาคำฟ้องไปด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถา ซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ดำเนินการตามมาตรา ๘๓ ตรี

เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอนั้นเสีย เว้นแต่ในกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถา ซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ถ้าศาลอนุญาตตามคำขอ คำสั่งอนุญาตนั้น ให้เป็นที่สุด

ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ผู้ยื่นคำขออาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้พิจารณาคำขอนั้นใหม่ เพื่ออนุญาตให้ตนนำพยานหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจนก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้อยู่ในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้อยู่ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด”

“มาตรา ๑๕๓ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อสู้อย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นว่านี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาล และเงินวางศาลที่จะต้องเสียหรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาลหรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นว่านี้เป็นอันไม่ต้องคืน”

“มาตรา ๒๒๕ การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นสำเนาอุทธรณ์ต่อศาล เพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์ (คือฝ่ายโจทก์หรือจำเลยความเดิม ซึ่งเป็นฝ่ายที่มีได้อุทธรณ์ความนั้น) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๕ และมาตรา ๒๓๖”

พิจาระห์แล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่บัญญัติว่า “...ผู้อุทธรณ์ต้องนำค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ด้วยนั้น...” เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลโดยเสมอภาคกัน คู่ความในคดีจึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดเป็นคนยากจน ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลไม่ว่าในศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้อง หรือได้ฟ้องคดีไว้แล้วพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ หรือคำฟ้องฎีกา แล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลได้สวนเป็นที่เชื่อได้ว่าคู่ความฝ่ายนั้นเป็นคนยากจน และคดีของผู้ขอมีมูล หรือมีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี ศาลก็จะอนุญาตให้คู่ความฝ่ายนั้นฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ ยังผลให้คู่ความฝ่ายนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งรวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ หรือฎีกาด้วย ดังปรากฏความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๕๗ ฉะนั้นบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เมื่อประกอบ มาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๕๗ แล้วจะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ตั้งก่่าวเปิดโอกาสให้ผู้ยากจนสามารถดำเนินคดีไม่ว่าในชั้นศาลใดได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ฉะนั้นจึงไม่มีผลเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ตามข้อโต้แย้งของจำเลย ทั้งสามแต่อย่างใด

อาศัยเหตุดังได้พิจารณา มา จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เฉพาะข้อความที่ว่า “...ผู้อุทธรณ์ต้องนำค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ด้วยนั้น...” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ